

per què tantost vay *offegar*» (v. 11732);⁵ és un ús més aviat rar, essent normal com a reflexiu: «car aquest és bocí que no és negú que no se'n volgués *offegar*» (*Tirant, DAG.*); *ofegar-se* 'tenir dificultat en respirar', 'patir d'ofec, asma', *ofegar-se de calor* (Belv. 1805),⁶ d'on el seu ús figurat de 'torbar-se, congoixar-se fàcilment', molt usat avui. Com a 'sufocar, extingir' en Sor Villena: «Aquell foch *offeguat* de la hypocritical malícia --- cremava tostemps sense fer flama» (cap. 128), d'on *ofegar l'odi, les passions* etc. (Lacav. 1696); exs. d'autors moderns en *AlcM* (s. v. *ofegar* i *afogar*); «*ofegar-se* lo qui parla: Vocem interclaudi» (*DTol.* 1647); *ofegar* 'impedir la propagació d'un so, d'una veu etc.' (exs. en autors moderns); *ofegar* 'coure en foc suau, ben tapat' (Lab. 1839), *ofegar el capoll*¹⁵ 'matar-ne la crisàlida que conté sotmetent-lo a l'acció del vapor d'aigua' (*BDC IV*, 126); més dades en *AlcM, DAG.*

Ofegar en el sentit de 'asfixiar (submergint en aigua)' no sembla ser freqüent en els Ss. XIII i XIV, cosa ben comprensible, car *negar* id. tenia llavors molt més vitalitat que avui.⁷ N'hi ha un ex. en la *Cròn.* de Pere Cerimoniós: «ell lo menava al riu e aquí lo *offegava*» (*AlcM*), i a més la variant *afogar* en Llull, emprada en referència a plantes: «--- los blats són *afogats* e perduts per sobre pluja alcunes vegades ---» (*Contempl.*, 298, 27). Després reapareix, ja amb més freqüència, en la segona meitat del S. xv: *Spill*, 9468; Sor Villena: «car les aygues del peccat són entrades dins l'ànima nostra e han-la *offegada* e morta» (*Vita Chr.*, cap. 47, 1, 209); JEsteve (1472): «Los enemics són *offegats* e quatre navilis carregats de artilleria són trencats e *offegats* en mar» (k-5-a); *Tirant*: «car veig que ab los ulls uberts voluntàriament nos voleu *ofegar* en bassa d'oli pudent» (*DAG.*); l'expressió *ofegar-se amb poca aigua* 'turbar-se, acongoixar-se per poca causa' en Belv. 1805. Per al concepte de 'asfixiar-se en aigua', *ofegar-se* ha reemplaçat completament el seu sinònim *negar-se* en molts llocs, sobretot en el País Val. (veg. *NEGAR II*, per a l'extensió actual d'aquest mot).⁸ L'accepció 'asfixiar-se en aigua' és una innovació de les tres llengües ibero-romàniques;⁹ en realitat, 'asfixiar (escanyant)' i 'asfixiar submergint en aigua' són idees afins i hauria estat fàcil el pas semàntic; però JCoromines no descarta la possibilitat que fos degut en part a una imitació del grec, on ἀποπνιγῆναι 'asfixiar-se' també significava 'negar-se'; JCoromines crida l'atenció, a més, sobre el fet que la majoria dels idiomes usen dos verbs diferents per a aquests conceptes (més detalls en *DECH I*, 87b51ss.).

DERIV.: *Ofec* 'extrema dificultat de respirar, asma', *patir d'ofec* [Belv. 1805, s. v. *ofegar-se*]; JCoromines va registrar *té aufec* 'està afònic' a Tor (Alt Pallars), 1933; cf. *xafec* 'esbufec' (de *xafogor*), usual a Eiv.; es diu *ofegó* a les Balears [*au-, DFig., DAmen.*; un ex. de *patir d'aufegó* en la revista mall. *Ignorància* (c. 1880) i en Camps Mercadal, *Folkl. Men. II*, 124],¹⁰ mot que avui es grafia normalment *ofegor* (infra). *Ofegador*, adj. 'que ofega' [*Dfa.*; un ex. de les poesies de MAguiló en *AlcM*]; aquest darrer diccionari el dóna

com a subs. m., de StFeliuG. com a 'una mena de recipient per posar-hi les brases que s'han d'ofegar'. *Ofegaire*, adj. 'que ofega' [usat per JCarner]. *Ofegament* [*Tresor de pobres* (S. XIV); Lacav. 1696; Belv. 1805; *ofogament* en Cauliach, 1492; *afogament*, localitzat per *AlcM* a Llofriu].¹¹ *Ofegat*, adj. 'dit d'un lloc sense ventilació' [Lab. 1839]; (pèsols) *ofegats* 'estofats' [*Dfa.*]; *ofegat* m. 'estofat' [Belv. 1805; Lab. 1839; un ex. de les *Rond.* del mall. Mn. Alcover en *AlcM*]. *Ofegatiu* [rar, un ex. en Cauliach, 1492]; cf. *sufocatiu* (infra). *Ofegor* 'condició d'ambient on es fa difícil la respiració' (*Dfa.*); emprat per JCarner, és un derivat en -*ad* < -*ATIONE*, ajustat als abstractes en -*or*; veg. el bal. *ofegó* (supra) i la n. 10. *Ofegós*, -*osa*, adj. [*DAG.*, amb un ex. de Pin i Soler]; notem a més *ofegui*, -*ina*, dit de 'carn d'animal mort ofegat' [*AlcM*], *ofeguim*, -*a*, id. [*DAmen.*].

És un derivat d'*afogar* la forma *afogassar-se* 'extingir-se', que apareix en la novel·la de Pous i Pagès, *Quan se ja nosa I*, 8: «el foc s'havia *afogassat*, i en el calivall de la llar, sense flames, fumaren les estrelles mig consumides». D'altra banda, no és clar com s'hauria format *amorfejat* 'xafogós', que JCoromines va anotar a Pont de Suert (1957) en la frase: «Aquest lloc no és tan *amorfejat* com a la ribera».¹²

De OFFOCARE, prefixant-se-li EX- es va formar *eixafogor* (amb dissim. o-o > a-o), amb afèresi *xafogor*, registrat primerament per Belv. («x. bochorno, aestus, immodicus», i Lab. 1840), i ja usat per Verdager: «endormiscant-se'm Atlas, a l'ombra d'uns arbossos: / era un mitxdia càlit, de sol y *xafogor*, / jo lluny, ab ses ovelles, sentint mos pollets rossos, / m'acosto de les aygues a pendre la frescor», *Atl.* VI, 20b (*xafogor* en l'original de 1887). La derivació amb EX- és paral·lela a la de *xardor* al costat de *ardor*, de *eixordar* al costat de *surdus*, o de *aixorrançat* derivat de *sorra* (SABURRA); és probable, i fins bastant segur, que es tracti d'una contracció de -*gaó* (EX-OFFOCATIONEM, tal com *picor*, *coïssor*, *llauror*), i que la -*r* no hagi estat mai pronunciada. La forma amb *e*- inicial es manté encara («[lo dimoni] vench tot suan[t] e *exufogant*, axí com si fos cansat», G. Schib, *Vocab. St. Vicent F.*, s. v., i comp. *ixafegor*, forma de Benasc, esmentada en n. 7); un poc alterat a Mall. «*etjofagar-se* alenar de cansat, *jadear*» *DFgra.* (amb la normal alteració fonètica mall. *esx-* > *etx-*, cf. *desxondir-se* > *detxondir-se*, amb influència en la *g* de verbs quasi sinònims com *engegar* 'expulsar, despatxar', *retgirar-se* 'trastornar-se', *enjovar* etc.; i en parlars occidentals (*aixafogor*, testifica JBXuriguera, que és de Menargues, 1970); una forma més dissimilada en altres parlars: *xafogor* usat per Verdager; «el baf / de *xafogor* i multituds jaentes / ---», Alcover (*Set*, v. 27, *Po. Bib.*, O. C. 90); a la Vall Ferrera *šafegó* (Araós, 1932). Etimologia ben indicada ja per Moll (*AORBB III*, 32, § 2395), i amb una variant, per Eberhard Vogel, que preferia partir de SUFFOCARE (*Neukatal. Studien*, 1890, p. 53). Però com que de tota manera s'hauria de recórrer al prefix EX- per explicar la *x-*, és preferible partir de OFFOCARE, puix que és aquest el que es prolongà en romànic.